

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI:10.35774/app2024.02.012
УДК 347.121.1

Олександр Івахненко,

кандидат юридичних наук, докторант
Харківського національного університету
внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5494-8512>

Олександр Новиков,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2885-2648>

Андрій Глущенко,

кандидат економічних наук, аналітик ТОВ
«ГМК Центр»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1897-4837>

ПРАВОВИЙ СТАТУС РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Наукове дослідження присвячено визначенню особливостей правового статусу реабілітаційних закладів Міністерства оборони України. Проаналізовано чинні нормативно-правові акти, які закріплюють правовий статус реабілітаційних закладів, санаторно-курортних закладів та закладів охорони здоров'я. Охарактеризовано законодавство, яке регулює порядок надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям.

Визначено, що правовий статус санаторно-курортних (реабілітаційних) закладів Міністерства оборони України – це закріплений нормами права порядок їх створення, діяльності, надання лікувальних і реабілітаційних послуг, користування майном відповідно до мети створення закладу.

Розкрито особливості правового статусу санаторно-курортних (реабілітаційних) закладів Міністерства оборони України. З'ясовано, що такі заклади створюються у формі центрів медичної реабілітації та

санаторного лікування. Вказано, що правовою основою для діяльності центрів медичної реабілітації та санаторного лікування є такі закони, як «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про курорти». Зроблено висновок, що центри медичної реабілітації та санаторного лікування мають статус юридичних осіб публічного права, закладів охорони здоров'я та санаторно-курортних закладів. Зауважено, що реабілітаційні відділення та санаторно-курортні заклади Міністерства оборони України можуть надавати реабілітаційні послуги лише за наявності ліцензії. Такі заклади створюються в організаційно-правовій формі бюджетних установ або державних комерційних підприємств.

Запропоновано внесення змін до чинного законодавства з метою вдосконалення правового статусу центрів медичної реабілітації та санаторного лікування Міністерства оборони України.

Ключові слова: медична реабілітація, реабілітаційний заклад, заклад охорони здоров'я, санаторно-курортний заклад, санаторне лікування, військовослужбовці, реабілітаційна допомога, реабілітаційні послуги, охорона здоров'я.

Ivakhnenko O., Novykov O., Glushchenko A.

Legal status of rehabilitation institutions of the Ministry of Defense of Ukraine

The scientific study is devoted to determining the peculiarities of the legal status of rehabilitation institutions of the Ministry of Defense of Ukraine. The current legal acts, which establish the legal status of rehabilitation facilities, sanatorium-resort facilities, and health care facilities, have been analyzed. The legislation regulating the procedure for providing rehabilitation assistance to military personnel is characterized.

The legal status of the Ministry of Defense of Ukraine's sanatorium-resort (rehabilitation) institutions is governed by the procedures for their establishment, operations, provision of medical and rehabilitation services, and utilization of property in line with their intended purpose.

The peculiarities of the legal status of sanatorium-resort (rehabilitation) institutions of the Ministry of Defense of Ukraine are revealed. Such institutions are established to provide medical rehabilitation and sanatorium treatments. It is indicated that the legal basis for the medical rehabilitation and sanatorium treatment centers activity are such laws as: 'Basics of the legislation of Ukraine on health care'; 'On rehabilitation in the field of health care'; 'On the rehabilitation of persons with disabilities in Ukraine'; and 'About resorts'. It is concluded that the centers of medical rehabilitation and sanatorium treatment have the status of legal entities under public law, health care facilities, and sanatorium-resort facilities. It is stated that rehabilitation departments and sanatorium-resort facilities of the Ministry of Defense of Ukraine can provide rehabilitation services only with a license. Such institutions are established in the organizational and legal form of budget institutions or state commercial enterprises.

Amendments to the current legislation are proposed to improve the legal status of the centers of medical rehabilitation and sanatorium treatment of the Ministry of Defense of Ukraine.

Keywords: medical rehabilitation, rehabilitation facility, health care facility, sanatorium-resort facility, sanatorium treatment, military personnel, rehabilitation assistance, rehabilitation services, health care.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану та бойових дій в Україні повинна існувати система реабілітаційних закладів, які допомагають військовослужбовцям відновити здоров'я та боєздатність після поранень. Санаторно-курортні заклади, які призначені для медичної реабілітації військовослужбовців, створені також і в системі Міністерства оборони України (далі – МО України). Належне правове регулювання правового статусу реабілітаційних закладів є запорукою їх ефективної діяльності. Саме тому вивчення цієї проблеми дослідження є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні правові аспекти надання реабілітаційної допомоги не в достатній мірі досліджені науковцями у галузі права. Також незначна частина праць присвячена правому регулюванню діяльності санаторно-курортних закладів. Для з'ясування сутності та характерних особливостей медичної реабілітації авторами цієї статті використано праці таких дослідників, як О. М. Соколова, Н. О. Васюк, Я. Ф. Радиш [1, с. 148–155], С. В. Трачук, В. В. Хмара, Р. В. Підлетійчук, С. М. Сиротюк [2, с. 163–168]. Водночас праці цих науковців відображають медичні, а не правові аспекти надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям. Особливості правового регулювання діяльності санаторно-курортних закладів висвітлені у наукових працях Н. М. Вапнярчук [3, с. 13–18], Н. М. Влащенко, М. В. Тонкошкур [4, с. 97–102]. Однак ці дослідники не досліджували правові засади реабілітаційної допомоги. Особливості правового регулювання надання медичних послуг розглянуто у статті В. І. Теремецького та Л. М. Руснак [5]. Правовим гарантіям доступності медичної та реабілітаційної допомоги в період дії воєнного стану присвячено наукову публікацію В. І. Теремецького, О. В. Батрин та О. А. Івахненко [6]. Утім у працях цих вчених не розкриваються особливості правового статусу реабілітаційних

закладів. Тож існує необхідність у проведенні спеціального правового дослідження для встановлення особливостей правового статусу реабілітаційних закладів МО України.

Мета статті полягає у виявленні особливостей правового статусу реабілітаційних закладів Міністерства оборони України та розробці пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, сутністю медичної та реабілітаційної допомоги є відновлення функцій організму людини та її працездатності [7, с. 12]. Адже надання медичної та реабілітаційної допомоги є дуже важливим для відновлення боєздатності військовослужбовців в умовах бойових дій. При цьому діяльність у сфері охорони здоров'я, пов'язана з наданням медичної допомоги, одним із видів якої є реабілітаційна допомога хворим та інвалідам, що здійснюється особами, які мають спеціальну освіту (лікарями), відповідно до чинного законодавства є медичною практикою [8]. Умовами здійснення медичної практики є виконання вимог Ліцензійних умов, належна якість медичних послуг та відповідна кваліфікація медичних працівників [5, с. 248], які працюють у медичних чи реабілітаційних закладах.

Основним законодавчим актом, який регулює відносини у сфері охорони здоров'я в Україні взагалі та надання медичної і реабілітаційної допомоги зокрема є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Основи). Досліджуючи особливості надання медичних послуг, в Основах визначено поняття реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я як діяльності фахівців з реабілітації у сфері охорони здоров'я, що передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію функціонування осіб, які зазнають або можуть зазнати обмеження повсякденного функціонування у їхньому середовищі [9].

Також в Основах закріплено поняття закладу охорони здоров'я, але відсутнє поняття реабілітаційного закладу. У ст. 79 Основ поняття «реабілітаційний заклад» та «заклад охорони здоров'я» вживаються через кому [9], тобто законодавець підкреслює, що ці поняття є різними і, відповідно, не співвідносяться як загальне та часткове. Також у п. 12 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики (далі – Ліцензійні умови) терміни «заклад охорони здоров'я» та «реабілітаційний заклад» вживаються через кому, тобто вказані юридичні особи з точки зору законодавця також є різними [8]. Таким чином, ми з'ясували, що заклад охорони здоров'я та реабілітаційний заклад є різними поняттями.

Визначення реабілітаційного закладу закріплено у ч. 1 ст. 11 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (далі – Закон № 1053-IX) [10]. Так, передбачено, що реабілітаційний заклад, відділення або підрозділ – це юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що надає реабілітаційну допомогу на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право на здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я. Отже, виходячи із наведеного визначення, можна визначити декілька ознак реабілітаційного закладу:

- 1) статус реабілітаційного закладу мають як сама юридична особа, так і її відокремлений підрозділ;
- 2) здійснює свою діяльність на підставі ліцензії про провадження господарської діяльності з медичної практики;
- 3) основною сутністю діяльності такого закладу є здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я.

Однією з необхідних і важливих умов діяльності реабілітаційного закладу є наявність у нього ліцензії. Ліцензійні умови встановлюють вимоги, яким повинні відповідати реабілітаційні заклади для отримання цього дозвільного документу. Наприклад, відповідно до п. 11 Ліцензійних умов реабілітаційний заклад повинен мати затверджений у встановленому порядку статут та правила внутрішнього трудового розпорядку. Згідно з п. 15-1 Ліцензійних умов реабілітаційний заклад повинен затвердити індивідуальний реабілітаційний план, забезпечувати доступність реабілітаційної допомоги, послідовність і своєчасність залучення необхідних фахівців, застосовувати методи доказовості, розпочинати реабілітацію з обстеження пацієнта. Як встановлено у п. 26-1 Ліцензійних умов фахівці з реабілітації повинні відповідати єдиним кваліфікаційним вимогам, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ України). Також у п. 26-2 Ліцензійних умов встановлені вимоги до фахівців мультидисциплінарної реабілітаційної команди [8]. Таким чином, у Ліцензійних умовах встановлено обов'язкові умови для отримання ліцензії реабілітаційним закладом для надання реабілітаційної допомоги. Перелічені вище вимоги стосуються матеріально-технічного обладнання, організаційних документів та кадрового потенціалу.

Відповідно до ст. 11 Закону № 1053-IX передбачено існування таких реабілітаційних закладів: реабілітаційні лікарні, реабілітаційні центри, амбулаторні реабілітаційні заклади, центри психологічної реабілітації та/або травматерапії, протезно-ортопедичні підприємства, заклади комплексної реабілітації,

включаючи заклади медико-психологічної реабілітації. Серед реабілітаційних відділень названо палати гострої реабілітації, стаціонарні відділення післягострої та довготривалої реабілітації, амбулаторні відділення післягострої та довготривалої реабілітації, які створюються у лікарнях різного профілю та багато-профільних лікарнях. Окрім того, стаціонарні відділення післягострої та довготривалої реабілітації можуть бути створені на базі санаторно-курортних установ незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форми власності [10]. Отже, до реабілітаційних закладів належать реабілітаційні лікарні та реабілітаційні центри, а також реабілітаційні відділення у складі інших закладів охорони здоров'я. Окрім того, одним із різновидів реабілітаційних закладів є протезно-ортопедичні підприємства.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX реабілітаційні заклади можуть створюватися у формі установи [10]. Інших організаційно-правових форм реабілітаційних закладів у законодавстві не передбачено.

Також у ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX зазначається, що реабілітаційні лікарні та реабілітаційні центри, амбулаторні реабілітаційні заклади, протезно-ортопедичні підприємства можуть створюватися у різних формах власності [10]. Але чомусь не згадується, що центри психологічної реабілітації та заклади комплексної реабілітації можуть перебувати у різних формах власності. Згідно з ч. 1 ст. 14 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» реабілітаційні заклади можуть бути створені у державній, комунальній та приватній формах власності [11]. Вважаємо, що у ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX варто врегулювати питання про організаційно-правові форми та форми власності різних видів реабілітаційних закладів.

Зауважимо, що у ст. 13 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» встановлені типи реабілітаційних закладів. Зокрема, можуть бути створені заклади реабілітації у сфері охорони здоров'я, медико-соціальної та соціальної реабілітації, психолого-педагогічної та професійної реабілітації, трудової та фізкультурно-спортивної реабілітації. Поняття кожного з видів реабілітації передбачені у ст. 1 вказаного Закону України [11]. Цікаво і те, що наведена класифікація відповідає профілю діяльності таких закладів, характеризує особливості реабілітаційних послуг, які можуть бути надані у цих закладах.

Перелік закладів охорони здоров'я затверджений окремим наказом МОЗ України. Підзаконний акт встановлює такі види реабілітаційних закладів, як медичний реабілітаційний центр, центр реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи, центри медико-соціальної реабілітації дітей, центр медичної реабілітації та паліативної допомоги дітям, центр реабілітації репродуктивної функції людини [12]. Закріплений у наказі МОЗ України перелік реабілітаційних закладів відповідає вимогам законодавства. Наголосимо, що Перелік ЗОЗ встановлює визначення медико-реабілітаційного центру як лікувально-профілактичного закладу, призначеного для надання допомоги з декількох лікарських спеціальностей та проведення медико-психологічно реабілітації [12]. Відповідні реабілітаційні заклади можуть бути створені у підпорядкуванні МО України для надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям.

Надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям після лікування є важливою умовою відновлення боєздатності та подальшого проходження служби. О. М. Соколова визначає медичну реабілітацію військовослужбовців як диференційовану етапну систему лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на відновлення функціонального стану організму та здоров'я військовослужбовців за допомогою послідовного використання методів медикаментозного, психологічного, фізіологічного і психофізіологічного впливу на функціонально змінені системи організму [1, с. 153]. С. В. Трачук звертає увагу на те, що застосування фізичної реабілітації у військовослужбовців дозволяє швидко та якісно відновити функціональний стан організму, нормалізувати емоційну, мотиваційну та моральну сфери особистості, досягти оптимального рівня професійних якостей військовослужбовців, які важливі під час виконання службово-бойових завдань [2, с. 165]. Таким чином, дослідники наголошують на важливості реабілітаційної допомоги для військовослужбовців під час проходження служби.

Правові засади реабілітаційної допомоги військовослужбовцям передбачені у законодавчих і підзаконних актах. Згідно з абз. 9 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовці, які брали безпосередню участь у заходах, необхідних для оборони України та захисту безпеки населення, можуть бути направлені за рахунок коштів державного бюджету для подальшого надання медико-психологічної реабілітації в заклади охорони здоров'я України та іноземні заклади [13]. Відповідно до підп. 90 п. 4 Положення про МО України до завдань міністерства належить організація медичного забезпечення військовослужбовців, а також здійснення комплексу профілактичних, лікувальних, санаторно-курортних та реабілітаційних заходів, спрямованих на збереження здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України [14]. Згідно з Воєнно-медичною доктриною України в основу організації медичного забезпечення військ покладено єдині підходи до реабілітації поранених,

уражених і хворих [15]. Отже, у складі МО України створені та здійснюють реабілітаційну допомогу реабілітаційні санаторно-курортні заклади. Військовослужбовці можуть бути направлені до цих закладів для надання реабілітаційної допомоги.

У науковій літературі підкреслюється важливість вдосконалення правових гарантій доступності реабілітаційної допомоги для військовослужбовців під час воєнного стану, в тому числі і в реабілітаційних закладах МО України [6, с. 48]. Право направляти військовослужбовців до реабілітаційних закладів мають військово-лікарські комісії (далі – ВЛК). Згідно з п. п. 1.2, 1.3, 6.16 Положення про ВЛК до завдань цієї комісії належить визначення необхідності і умов застосування медико-соціальної реабілітації військовослужбовців, а також направлення військовослужбовців у закордонні заклади охорони здоров'я для надання реабілітаційної допомоги. За результатами медичного огляду ВЛК може винести постанову, що військовослужбовець потребує реабілітаційної допомоги у певному закладі охорони здоров'я України [16]. Таким чином, військовослужбовець може бути направлений до реабілітаційного закладу лише на підставі рішення військово-лікарської комісії.

Правовий статус реабілітаційних закладів МО України визначено спеціальним наказом міністерства, яким затверджено Положення про організацію роботи санаторно-курортних закладів Збройних Сил України (далі – Положення). Основним типом лікувально-профілактичних закладів є центри медичної реабілітації та санаторного лікування, в яких широко застосовують природні курортні фактори, санаторний режим, лікувальна фізкультура, дієтотерапія, фармакотерапія, а також певний рівень культурного дозвілля. Вказані центри є закладами охорони здоров'я Збройних Сил України, що забезпечують надання послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних, лікувальних ресурсів курортів [17]. Існування таких закладів у структурі МО України цілком відповідає Переліку закладів охорони здоров'я та Закону № 1053-IX. Варто наголосити на тому, що у таких закладах військовослужбовці можуть одержати реабілітаційні послуги.

Важливо зауважити, що правовий статус санаторно-курортних закладів закріплений у Законі України «Про курорти». Згідно зі ст. 22 цього Закону України санаторно-курортні заклади – це заклади охорони здоров'я, що розташовані на територіях курортів і забезпечують надання громадянам послуг лікувального, профілактичного та реабілітаційного характеру з використанням природних лікувальних ресурсів [18]. Таким чином, у санаторно-курортних закладах громадяни можуть одержати реабілітаційні послуги.

Досліджуючи у своїй праці правові засади санаторно-курортного лікування, Н. М. Вапнярчук стверджує, що цей вид лікування є медичною допомогою, що здійснюється з профілактичною, лікувальною або реабілітаційною метою із застосуванням природних лікувальних факторів в умовах перебування в лікувально-оздоровчій місцевості та санаторно-курортних закладах [3, с. 17]. Н. М. Влащенко та М. В. Тонкошкур наголошують, що туристично-рекреаційний комплекс охоплює діяльність санаторно-курортних закладів, які надають послуги профілактики захворювань, лікування та медичної реабілітації [4, с. 101]. Таким чином, науковці підтверджують можливість отримання реабілітаційної допомоги у санаторно-курортних закладах.

Відповідно до норм Положення особливості правового статусу центрів медичної реабілітації та санаторного лікування полягають у наступному:

- кожному центру медичної реабілітації визначається медичний профіль, окремі центри можуть бути багатoproфільними;
- вони мають статус юридичних осіб публічного права;
- санаторно-курортні заклади можуть мати статус бюджетних установ або державних комерційних підприємств МО України;
- для надання реабілітаційних послуг санаторно-курортні заклади повинні мати ліцензію;
- за санаторно-курортними закладами на праві оперативного користування закріплюється військово-ве майно;
- управління санаторно-курортними закладами здійснюється їхніми начальниками на засадах єдиногоначальності. Начальником санаторно-курортного закладу може бути особа, яка відповідає встановленим МОЗ України кваліфікаційним вимогам.

Згідно з п. 1.8. Положення у структурі санаторно-курортних закладів створюються відділення медичної реабілітації. Реабілітаційні відділення повинні мати певну спеціалізацію залежно від характеру захворювань або травм військовослужбовців, які направляються на реабілітацію [17]. Таким чином, санаторно-курортні заклади МО України, які мають ліцензію для здійснення медичної практики, можуть мати у своєму складі реабілітаційні відділення. Центри медичної реабілітації мають статус юридичних осіб

публічного права та здійснюють діяльність в організаційно-правовій формі бюджетних установ або державних комерційних підприємств.

Статус юридичної особи публічного права відповідно до ч. 2 ст. 81 ЦК України передбачає, що така організація створюється розпорядчим актом органу виконавчої влади або місцевого самоврядування [19]. Справді, санаторно-курортні заклади МО України створюються на підставі наказу міністерства. Поняття бюджетної установи згідно з п. 12 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України означає, що організація утримується за рахунок коштів державного бюджету [20]. Також ч. 1 ст. 83 ЦК України припускає створення юридичних осіб в організаційно-правовій формі установ [21]. Дійсно, центри медичної реабілітації та санаторного лікування МО України фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, оскільки їх основним завданням є надання реабілітаційних послуг військовослужбовцям.

Вказівка у Положенні на можливість створення реабілітаційних закладів МО України в організаційно-правовій формі державних комерційних підприємств викликає сумніви у її законності. Адже у ч. 1 ст. 11 Закону № 1053-IX передбачено, що реабілітаційні заклади створюються у формі установи [10]. Інші організаційно-правові форми реабілітаційних закладів не передбачені. Згідно зі ст. 74 ГК України державне комерційне підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності, діє на основі статуту або модельного статуту і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності усім належним йому на праві господарського відання майном [21]. Наголосимо, що майно за державними комерційними підприємствами закріплюється на праві господарського відання. Водночас у Положенні передбачено, що військове майно за центрами медичної реабілітації МО України закріплюється на праві оперативного управління. Отже, норми Положення необхідно привести у відповідність до законодавства і передбачити, що санаторно-курортні заклади МО України можуть бути створені лише у формі бюджетних установ.

Важливо наголосити, що визначення санаторно-курортних закладів, які закріплені у Законі України «Про курорти» та Положенні визначають ці заклади саме як заклади охорони здоров'я, а не реабілітаційні заклади. Згідно з ч. 2 ст. 11 Закону № 1053-IX реабілітаційні відділення та підрозділи можуть бути створені у складі лікарень різного профілю [10]. Санаторно-курортні заклади у зазначеній нормі права не згадуються. Саме тому цілком обґрунтованим виглядає доповнення цієї норми права можливістю створення реабілітаційних відділень у складі санаторно-курортних закладів.

Висновки. Виходячи з викладеного, пропонуємо правовий статус санаторно-курортних (реабілітаційних) закладів МО України розуміти, як закріплений нормами права порядок їх створення, діяльності, надання лікувальних і реабілітаційних послуг, користування майном відповідно до мети створення закладу. Особливостями правового статусу таких закладів є такі:

- 1) правовою основою для діяльності центрів медичної реабілітації та санаторного лікування МО України є такі закони, як «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про курорти»;
- 2) мають статус юридичних осіб публічного права;
- 3) створюються в організаційно-правовій формі бюджетних установ або державних комерційних підприємств;
- 4) мають статус закладів охорони здоров'я та санаторно-курортних закладів;
- 5) надають реабілітаційні послуги на підставі ліцензії.

Для вдосконалення правового статусу центрів медичної реабілітації та санаторного лікування МО України пропонується внести такі зміни до чинного законодавства:

- 1) передбачити у ч. 2 ст. 11 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», що реабілітаційні відділення можуть бути створені у складі санаторно-курортних закладів;
- 2) закріпити у ч. 2 ст. 11 Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», що всі типи реабілітаційних закладів можуть бути створені на підставі різних форм власності;
- 3) у Положенні про організацію роботи санаторно-курортних закладів Збройних Сил України передбачити, що центри медичної реабілітації та санаторного лікування створюються лише у формі установи, а не державного комерційного підприємства.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з розробкою пропозицій для вдосконалення правового регулювання реабілітаційної допомоги у реабілітаційних закладах МО України.

Список використаних джерел

1. Соколова О. М., Васюк Н. О., Радиш Я. Ф. Реабілітація військовослужбовців: термінологія, класифікація, принципи і особливості (до проблем державного регулювання реабілітації особового складу Збройних Сил України). *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 148–155.
2. Трачук С. В., Хмара В. В., Підлетійчук Р. В., Сиротюк С. М. Проблеми реабілітації та відновлення військовослужбовців за особливих умов. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. 2024. № 4 (177). С. 163–168. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series.5.2024.4\(177\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series.5.2024.4(177).34)
3. Вапнярчук Н. М. До питання медичного забезпечення та санаторно-курортного лікування працівників Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Випуск 75. Ч. 3. С. 13–18. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.3.2>
4. Влащенко Н. М., Тонкошкур М. В. Нормативно-правове регулювання розвитку рекреаційно-туристського комплексу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. № 4. С. 97–102.
5. Руснак Л. М., Теремецький В. І. Правова природа та особливості надання медичних послуг медичними працівниками: вектор української доктрини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2024. Вип. 1 (105). С. 241–253. <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.241-253>.
6. Батрин О. В., Теремецький В. І., Івахненко О. А. Правові гарантії доступності медичної та реабілітаційної допомоги в період дії воєнного стану. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2024. Вип. 2(15). С. 46–58. [https://doi.org/10.33244/2617-4154.2\(15\).2024.46-58](https://doi.org/10.33244/2617-4154.2(15).2024.46-58). URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/236/236> (дата звернення: 10.05.2024)
7. Teremetskiy V.I., Myronova G.A., Batryn O.V., Bodnar-Petrovska O.B., Andriienko I.S., Fedorenko T.V. Legal nature of medical services: specifics of ukrainian doctrine. *Georgian Medical News*. 2024. № 1 (346) P. 80–87. URL: https://www.geomednews.com/Articles/2024/1_2024/80-87.pdf (дата звернення: 10.05.2024)
8. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 285. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-п> (дата звернення: 12.05.2024)
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
10. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
11. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
12. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських посад, посад фармацевтів, посад фахівців з фармацевтичною освітою, посад професіоналів у галузі охорони здоров'я, посад фахівців у галузі охорони здоров'я та посад професіоналів з вищою немедичною освітою у закладах охорони здоров'я: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2002 № 385. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-02п> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
13. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
14. Положення про міністерство оборони України : постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 671. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-п#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
15. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України : постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2018 № 910. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-п> (дата звернення: 12 травня 2024 року)

16. Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 14.08.2008 № 402. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
17. Про затвердження Положення про організацію роботи санаторно-курортних закладів Збройних Сил України : наказ Міністерства оборони України від 23.02.2014 № 411. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0995-14#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
18. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 № 2026-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#top> (дата звернення: 12 серпня 2024 року)
19. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
20. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/find?text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)
21. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 12 травня 2024 року)

References

1. Sokolova O. M., Vasiuk N. O. & Radysh Ya. F. (2015). Reabilitatsiia viiskovosluzhbovtziv: terminolohiia, klasyfikatsiia, pryntsyipy i osoblyvosti (do problem derzhavnoho rehuliuвання reabilitatsii osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy) [Rehabilitation of military personnel: terminology, classification, principles and features (to the problems of state regulation of rehabilitation of personnel of the Armed Forces of Ukraine)]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 23, 148–155 [in Ukrainian]
2. Trachuk S. V., Khmara V. V., Pidletichuk R. V. & Syrotiuk S. M. (2024). Problemy reabilitatsii ta vidnovlennia viiskovosluzhbovtziv za osoblyvykh umov. [Problems of rehabilitation and restoration of servicemen under special conditions]. *Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Scientific journal of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University*, 4 (177), 163–168. Retrieved from [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series.5.2024.4\(177\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series.5.2024.4(177).34) [in Ukrainian]
3. Vapniarchuk, N. M. (2023). Do pytannia medychnoho zabezpechennia ta sanatorno-kurortnoho likuvannia pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy. [Regarding the issue of medical support and sanatorium-resort treatment for employees of the National Police of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pravo» – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. «Law» series*, 75 (3), 13–18 [in Ukrainian] <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.3.2>
4. Vlashchenko N. M. & Tonkoshkur M. V. (2019). Normatyvno-pravove rehuliuвання rozvytku rekreatsiinoturystskoho kompleksu. [Normative and legal regulation of the development of the recreational and tourist complex]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii «Ekonomika i upravlinnia» – Academic notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series «Economics and Management»*, 4, 97–102 [in Ukrainian]
5. Rusnak, L. M. & Teremetskyi, V. I. (2024). Pravova pryroda ta osoblyvosti nadannia medychnykh posluh medychnymy pratsivnykamy: vektor ukraïnskoi doktryny [The legal nature and peculiarities of the provision of medical services by medical workers: vector of the Ukrainian doctrine]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka – Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1 (105), 241–253 [in Ukrainian]
6. Batryn, O. V., Teremetskyi, V. I. & Ivakhnenko, O. A. (2024). Pravovi harantii dostupnosti medychnoi ta reabilitatsiinoi dopomohy v period dii voïennoho stanu. [Legal guarantees of availability of medical and rehabilitation assistance during martial law]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal – Irpin legal journal: scientific journal*, 2 (15), 46–58 [in Ukrainian]
7. Teremetskyi, V. I., Myronova, G. A., Batryn, O. V., Bodnar-Petrovska, O. B., Andriienko, I. S., Fedorenko, T. V. (2024). Legal nature of medical services: specifics of Ukrainian doctrine. *Georgian Medical News*, 1 (346), 80–87 [in English]
8. *Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky [On the approval of the Licensing conditions for the conduct of business and medical practice]: postanova Kabinetu*

- Ministriv Ukrainy vid 02.03.2016 № 285. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-p> [in Ukrainian]
9. *Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia [Basics of Ukrainian legislation on health care] : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-KhII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian]*
  10. *Pro reabilitatsiiu u sferi okhorony zdorovia [About rehabilitation in the field of health care] : Zakon Ukrainy vid 03.12.2020 № 1053-IKh. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> [in Ukrainian]*
  11. *Pro reabilitatsiiu osib z invalidnistiu v Ukraini [About the rehabilitation of persons with disabilities in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06 zhovtnia 2005 roku № 2961-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> [in Ukrainian]*
  12. *Pro zatverdzhennia perelikiv zakladiv okhorony zdorovia, likarskykh posad, posad farmatsevtiv, posad fakhivtsiv z farmatsevychnoiu osvitoiu, posad profesionaliv u haluzi okhorony zdorovia, posad fakhivtsiv u haluzi okhorony zdorovia ta posad profesionaliv z vyshchoiu nemedychnoi osvitoiu u zakladakh okhorony zdorovia [On approval of the lists of health care institutions, medical positions, pharmacist positions, positions of specialists with pharmaceutical education, positions of professionals in the field of health protection, positions of specialists in the field of health protection, and positions of professionals with higher non-medical education in health care institutions health] : nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 28.10.2002 № 385. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-02p> [in Ukrainian]*
  13. *Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei [On social and legal protection of servicemen and their family members] : Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 № 2011-KhII. Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian]*
  14. *Polozhennia pro ministerstvo obrony Ukrainy [Regulations on the Ministry of Defense of Ukraine] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.11.2014 № 671. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-p#Text> [in Ukrainian]*
  15. *Pro zatverdzhennia Voienno-medychnoi doktryny Ukrainy [On the approval of the military and medical doctrine of Ukraine] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.10.2018 № 910. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-p> [in Ukrainian]*
  16. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro viiskovo-likarsku ekspertyzu v Zbroinykh Sylakh Ukrainy [On the approval of the regulation on military medical examination in the Armed Forces of Ukraine] : nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 14.08.2008 № 402. Retrieved from: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08#Text> [in Ukrainian]*
  17. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu roboty sanatorno-kurortnykh zakladiv Zbroinykh Syl Ukrainy [On the approval of regulations on the organization of work of sanatorium-resort facilities in the Armed Forces of Ukraine]: nakaz Ministerstva obrony Ukrainy vid 23.02.2014 № 411. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0995-14#Text> [in Ukrainian]*
  18. *Pro kurorty [About resorts] : Zakon Ukrainy vid 05.10.2000 № 2026-III. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#top> [in Ukrainian]*
  19. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian]*
  20. *Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/find?text> [in Ukrainian]*
  21. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/find> [in Ukrainian]*

Стаття надійшла до редакції 03.06.2024